

מקורות התורה

34 - הטבעת תשב"פ

מכללת מבשרת ירושלים

A] THE PROHIBITION AGAINST CODIFYING TORAH SHEBEAL PEH

1. כתיב: (שמות לד) כתוב לך את הדברים האלה, וכתוב: (שם) כי ע"פ הדברים האלה, הא כיצד? דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה, דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב

גיטין ס:

- Does this say that there is a prohibition against writing TsbP? If not, what DOES it say?
- Look at shiur 4 and make sure you remember the reasons why Oral Torah must stay 'oral'

2. תרגום: בארבעה עשר בתמוז נתבטל ספר הגזרות, שלא לספוד. מפני שהיה כתוב ומונח לצדוקים 'ספר גזרות'. אלו שנסקלין ואלו שנשרפין אלו שנהרגין ואלו שנחנקין. וכשהיו יושבין ואדם שואל ומראין לו בספר. אומר להם, מנין שזה חייב סקילה וזה חייב שרפה וזה חייב הרגה וזה חייב חניקה? לא היו יודעין להביא ראיה מן התורה. אמרו להם חכמים: הלא כתוב על פי התורה אשר ירוך וגו', מלמד שאין כותבין הלכות בספר. יום שבטלוהו עשאוהו יום טוב

מגילת תענית

- What is the purpose of 'Megilat Ta'anit'?

3. מגילת סתרים - שהסתירוה מפני שלא ניתנה לכתוב, וכששומעין דברי יחיד חדשים שאינן נשנין צבית המדרש, וכותבין אותן שלא ישתכחו - מסתירין את המגילה

רש"י שבת ה:

- Why were Rabbi writing Torah down and then hiding it!?

4. ומימות משה רבינו ועד רבינו הקדוש לא חיברו חבור שמלמדין אותו ברבים בתורה שבעל פה. אלא בכל דור ודור ראש בית דין או נביא שהיה באותו הדור כותב לעצמו זכרון השמועות ששמע מרבותיו והוא מלמד על פה ברבים. וכן כל אחד ואחד כותב לעצמו כפי כחו מביאור התורה ומהלכותיה כמו ששמע. ומדברים שנתחדשו בכל דור ודור בדינים שלא למדום מפי השמועה אלא במדה משלש עשרה מדות והסכימו עליהם בית דין הגדול. וכן היה הדבר תמיד עד רבינו הקדוש

הקדמה ליד החזקה לרמב"ם

5. אמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא א"ר יוחנן: כותבי הלכות כשורף התורה, והלמד מהן - אינו נוטל שכר

תמורה יד:

B] HILLEL AND SHAMMAI - A MAJOR PARADIGM SHIFT

6. שבתחלה כשנשתכחה תורה מישראל עלה עזרא מבבל ויסדה, חזרה ונשתכחה עלה הלל הבבלי ויסדה

סוכה כ.

7. והלל סידר שש סדרים על פה הכוללים התורה משם ולהלן כדי שלא תשתנה התורה. וזה מתחלת מלכות הורדוס

ספר יוחסין עמ' 18

8. תנו רבנן: שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן .... גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל, קטן שבכולן רבן יוחנן בן זכאי. אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי, שלא הניח מקרא ומשנה, גמרא, הלכות ואגדות, דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים, וקלין וחמורין, וגזרות שוות, ותקופות, וגמטריאות, ומשלות כובסים ומשלות שועלים, שיחת שדים ושיחת דקלים, ושיחת מלאכי השרת, ודבר גדול ודבר קטן, דבר גדול - מעשה מרכבה, ודבר קטן - **היות דאביי ורבא**

בבא בתרא קלד.

- What are the דאביי ורבא?
- When did Abaye and Rava live? When did R. Yochana Ben Zakai live? How does this fit together?

9. אז התחילה תקופה מיוחדת בצביונה בעריכת המשנה, אשר עד הנה לא היו כי עם רשימות פרטיות של הלכות פסוקות. ועתה התחילו זקני בית שמאי לערוך משנתם, אבל לא שנו כי אם דבריהם הם, ולכן לא נתקבלה משנתם אצל לומדי התורה שבכל האומה. נתקבלה אך משניות שערכו זקני בית הלל, יען שהיו שונים דברי בית שמאי ודבריהם

ספר יסוד המשנה ועריכתה (של ר' ראובן מרגליות) עמ' יב

10. מי שחציו עבד וחציו בן חורין לא יאכל משל רבו וכו'. משל רבו הוא דלא יאכל, אבל משל עצמו - יאכל. והא תניא: לא יאכל לא משלו ולא משל רבו! - לא קשיא: כאן - כמשנה ראשונה, כאן כמשנה אחרונה

פסחים פח.

Background: Source 11 deals with a woman who has done erusin but not nisuin with a Cohen. They used to wait 12 months between the erusin and the nisuin and the issue was whether she could eat Teruma during that period. To complicate matters, what would be the halacha if, during those 12 months, the husband died and the woman was then in a yibum situation with his (Cohen) brother for the remainder of the time

11. היבם אינו מאכיל בתרומה. עשתה ששה חדשים בפני הבעל וששה חדשים בפני היבם ואפילו כולן בפני הבעל חסר יום אחד בפני היבם או כולן בפני היבם חסר יום אחד בפני הבעל אינה אוכלת בתרומה. **זו משנה ראשונה**. בית דין של אחריהן אמרו אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה

משנה כתובות פרק ה משנה ג

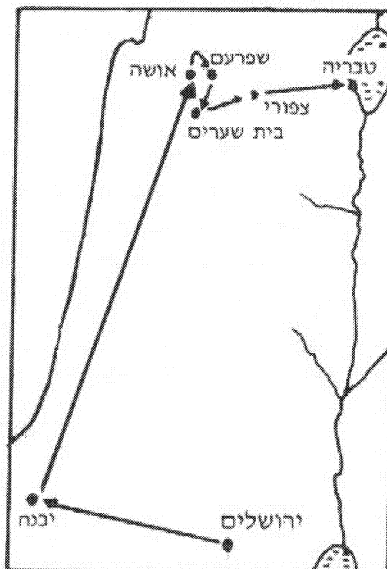
- What is the Mishna Rishona and Mishna Acharona and when did they emerge?

12. ב'ש כמשנה ראשונה וב'ה כמשנה אחרונה .... שהמשנה אחרונה שהיא אחר חזרה נשנית בימי ר' יהושע

ספר יסוד המשנה ועריכתה (של ר' ראובן מרגליות) עמ' יג הע' לג

C] KEREM B'YAVNEH

גלויות הסנהדרין

13. משכנסו חכמים **בכרם ביבנה** אמרו עתידה שעה שיהא אדם מבקש דבר מדברי תורה ואינו מוציא, מדברי סופרים ואינו מוציא, שנ' לכן (עמוס ח"א-יב) **הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם אֲדֹנָי ה' וְהִשְׁלַחְתִּי רָעַב בְּאֶרֶץ לֹא רָעַב לֶלְחֶם וְלֹא צָמָא לְמַיִם כִּי אִם לִשְׁמֹעַ אֶת דְּבָרֵי ה': וְנָעוּ מַיִם עַד יָם וּמִצְפּוֹן וְעַד מִזְרַח יְשׁוּטְטוּ לְבַקֵּשׁ אֶת דְּבַר ה' וְלֹא יִמְצְאוּ ..... דְּבַר ה' - שלא יהא דבר מדברי תורה דומה לחבירו. אמרו נתחיל מהילל ומשמאי: שמאי אומ' מקב חלה והילל אומ' מקבים וחכמ' אומ' לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא קב ומחצה חייב בחלה .....**

תוספתא מסכת עזויות פרק א הלכה א

- What new realisation became apparent to the Tannaim in KBY?

14. אמר רבי אבא אמר שמואל: שלש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו. יצאה בת קול ואמרה: אלו ואלו דברי אלהים חיים הן, והלכה כבית הלל. וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלהים חיים מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן - מפני שנזכרו ועלובין היו, ושונין דבריהן ודברי בית שמאי. ולא עוד אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהן

עירובין יג:

15. עד שלא יצאת בת קול כל הרוצה להחמיר על עצמו לנהוג כחומרי בית שמאי וכחומרי ב"ה על זה נאמר (קהלת ב"ד) **הכסיל בחושך הולך**. כקולי אילו ואילו נקרא רשע. אלא אי כקולי דדין וכחומרי דדין אי כקולי דדין וכחומרי דדין הדא דתימא עד שלא יצאת בת קול. אבל משיצאת בת קול לעולם הלכה כדברי בית הלל וכל העובר על דברי בית הלל חייב מיתה. תני יצאת בת קול ואמרה אלו ואלו דברי אלהים חיים אבל הלכה כדברי בית הלל. איכן יצאה בת קול? רבי ביבי אמר בשם רבי יוחנן **ביבנה יצאה בת קול**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ברכות פרק א הלכה ד'

- When did the Bat Kol decide upon the halacha?

16. בית שמאי אומרים בערב כל אדם יטו ויקראו ובבוקר יעמדו שנאמר (דברים ה) **ובשכבך ובקומך**. ובית הלל אומרים כל אדם קורא כדרכו שנאמר (שם) **ובלכתך בדרך**. .... אמר ר' טרפון אני הייתי בא בדרך והייתי לקרות כדברי ב"ש וסכנתי בעצמי מפני הלסטים! אמרו לו כדי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי ב"ה

משנה מסכת ברכות פרק א משנה ג

17. השיב רבי אליעזר ..... אם הלכה כמותי - מן השמים יוכיחו. יצאתה בת קול ואמרה: מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום! עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: לא בשמים היא. .... אמרו: אותו היום הביאו כל טהרות שטיהר רבי אליעזר ושרפום באש, ונמנו עליו וברכחו

בבא מציעא נט:

18. כל ימיו של רבי אליעזר היו עושין כרבי יהושע, לאחר פטירתו של רבי אליעזר החזיר רבי יהושע את הדבר ליושנו. כרבי אליעזר בחייו מ"ט לא? **משום דרבי אליעזר שמותי הוא**, וסבר: אי עבדינן כוותיה בחדא - עבדינן כוותיה באחרנייתא, ומשום כבודו דר"א לא מצינן מחינן בהו. לאחר פטירתו של ר"א, דמצינו מחינן בהו, החזיר את הדבר ליושנו

נדה ז:

- How was the dispute between R' Eliezer and R' Yehoshua ultimately resolved?

19. **שמותי הוא** - 'ברכו'י' .... ובתלמוד ירושלמי מפרש: **שמותי הוא** - מתלמידי שמאי היה

רש"י שבת קל:

- How was R' Eliezer's connection to Beit Shammai relevant to his being put in cherem

20. **משנה ח:** בית שמאי אומרים אין נותנין עורות לעבדן ולא כלים לכובס עובד כוכבים אלא כדי שיעשו מבעוד יום. ובכולן בית הלל מתירין עם השמש:
משנה ט: אמר רבן שמעון בן גמליאל נוהגין היו בית אבא שהיו נותנין כלי לבן לכובס עובד כוכבים שלשה ימים קודם לשבת.....
 משנה מסכת שבת פרק א

- Which family was Rabban Shimon ben Gamliel from?
- What does this Mishna tell us about the halachic leanings of the family of the Nasi in this period?
- What is the difference between the titles 'Rabban', 'Rabbi', 'Rav'?

21. מי שיש לו תלמידים ותלמידיו קוראין אותו רבי נשתכחו תלמידיו קוראין אותו רבן נשתכחו אילו ואילו קוראין אותו בשמו
 תוספתא מסכת עדויות (צוקרמאנדל) פרק ג הלכה ד

22. תפ. אמרו רבותינו ז"ל, גדול מרב רבי, גדול מרבי רבן, גדול מרבן שמו. כמו שמעון הצדיק, שמעיה, ואבטליון שנקראו כן מרוב מעלתם, כדרך הנביאים שאין מכנין אותן. כל 'רב' ו'מר' מבבל, וכל 'רבי' מארץ ישראל, לפי שבארץ ישראל היו סומכין לדון דיני קנסות וקורין אותו 'רבי' של"ה - כללי התלמוד (כב) כלל יחסי החכמים

D] OPINIONS OF THE TANNAIM IN THE MISHNA

23. שעד שיצא הבת קול בזמן ר'ג דיבנה עוד נזכרו תלמידי שמאי והלל
 ספר יסוד המשנה ועריכתה (של ר' ראובן מרגליות) עמ' יג הע' לג

24. אולם מסיבות מדיניות לא יכל גם הבית הגדול הזה להתמיד פעולתו הכבירה לאשר חכמי ישראל לא יכלו להתאסף למקום אחד, אז התחיל כל אחד מחכמי הדור להרביץ תורה בבית מדרשו הפרטי, ואם לפעמים נתאספו אי אלה מחכמי התורה ועמדו למנין להכריע הלכה תלויה, יכל מי שלא היה באותו מנין לומר אל תחושו למנינכם. ולכן הוכרחו התלמידים לציין להם דיעות פרטיות, 'רבי פלוני אומר כן' ו'רבי פלוני אומר כן', וגם כשהרבה חכמים הסכימו לדעה אחת עוד לא נתבטלה דעת היחיד.
 ספר יסוד המשנה ועריכתה (של ר' ראובן מרגליות) עמ' טז

- Why are there individual opinions in the Mishna?
- Why is it that we find that the individual opinions in the Mishna are almost always from the later generations of Tannaim?

E] 'THAT DAY' - בן ביום

25. **משנה ח:** דמות צורות לבנות היו לו לרבן גמליאל בטבלא ובכותל בעלייתו שבהן מראה את ההדיוטות ואומר הכזה ראית או כזה? מעשה שבאו שנים ואמרו ראינוהו שחרית במזרח וערבית במערב. אמר רבי יוחנן בן נורי עדי שקר הם! כשבאו ליבנה קיבלן רבן גמליאל. ועוד באו שנים ואמרו ראינוהו בזמנו ובליל עברו לא נראה וקבלן רבן גמליאל. אמר רבי דוסא בן הרכינס עדי שקר הן! היאך מעידים על האשה שילדה ולמחר כריסה בין שיניה. אמר לו ר' יהושע רואה אני את דבריך:
משנה ט: שלח לו רבן גמליאל גוזרני עליך שתבא אצלי במקלך ובמעוטיך ביום הכפורים שחל להיות בחשבונוך. הלך ומצאו רבי עקיבא מיצר אמר לו יש לי ללמוד שכל מה שעשה רבן גמליאל עשוי שנאמר (ויקרא כג) אלה מועדי ה' מקראי קודש אשר תקראו אתם בין בזמנן בין שלא בזמנן אין לי מועדות אלא אלו. .... נטל מקלו ומעותיו בידו והלך ליבנה אצל רבן גמליאל ביום שחל יום הכפורים להיות בחשבונו. עמד רבן גמליאל ונשקו על ראשו אמר לו בוא בשלום רבי ותלמידי רבי בחכמה ותלמידי שקבלת דברי

משנה מסכת ראש השנה פרק ב

26. תנו רבנן: מעשה בתלמיד אחד שבא לפני רבי יהושע, אמר לו: תפלת ערבית רשות או חובה? אמר ליה: רשות. בא לפני רבן גמליאל, אמר לו: תפלת ערבית רשות או חובה? אמר לו: חובה. אמר לו: והלא רבי יהושע אמר לי רשות! אמר לו: המתן עד שיכנסו בעלי תריסין לבית המדרש. כשכנסו בעלי תריסין, עמד השואל ושאל: תפלת ערבית רשות או חובה? אמר לו רבן גמליאל: חובה. אמר להם רבן גמליאל לחכמים: כלום יש אדם שחולק בדבר זה? אמר ליה רבי יהושע: לאו. אמר לו: והלא משמך אמרו לי רשות! אמר ליה: יהושע, עמוד על רגליך ויעידו בך! ..... היה רבן גמליאל יושב ודורש, ורבי יהושע עומד על רגליו, עד שרננו כל העם ואמרו לחוצפית התורגמן: עמוד! ועמד

ברכות כז:

27. אמרי: עד כמה נצעריה וניזיל! בראש השנה אשתקד צעריה, בבכורות במעשה דרבי צדוק צעריה, הכא נמי צעריה, תא ונעבריה! מאן נוקים ליה? נוקמיה לרבי יהושע! בעל מעשה הוא. נוקמיה לרבי עקיבא? דילמא עניש ליה, דלית ליה זכות אבות; אלא נוקמיה לרבי אלעזר בן עזריה, דהוא חכם והוא עשיר והוא עשירי לעזרא ..... אתו ואמרו ליה: ניחא ליה למר דליהוי ריש מתיבתא? אמר להו: איזיל ואימליך באינשי ביתי. אזל ואמליך בדביתהו. אמרה ליה: דלמא מעברין לך? אמר להו: לשתמש אינש יומא חדא בכסא דמוקרא ולמחר ליתבר. אמרה ליה: לית לך חירותא. ההוא יומא בר תמני סרי שני הוה, אתרחיש ליה ניסא ואהדרו ליה תמני סרי דרי חירותא. היינו דקאמר רבי אלעזר בן עזריה: הרי אני כבן שבעים שנה, ולא בן שבעים שנה

ברכות כז:

- What were the political and religious roots of this 'revolution' in KBY?
- How would you expect it to affect the development of TSBP?

28. תנא אותו היום סלקוהו לשומר הפתח ונתנה להם רשות לתלמידים ליכנס. שהיה רבן גמליאל מכריז ואומר: כל תלמיד שאין תוכו כברו - לא יכנס לבית המדרש. ההוא יומא אתוספו כמה ספסלי. אמר רבי יוחנן: פליגי בה אבא יוסף בן דוסתאי ורבנן, חד אמר: אתוספו ארבע מאה ספסלי; וחד אמר: שבע מאה ספסלי. .... תנא: עדיות בו ביום נשנית, וכל היכא דאמרינן בו ביום - ההוא יומא הוה. ולא היתה הלכה שהיתה תלויה בבית המדרש שלא פירשוהו. ואף רבן גמליאל לא מנע עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת

ברכות כח.

29. התגלה הריב ... עד שנתמנה ר' אלעזר בן עזריה לריש מתיבתא שהנהיג מחדש תכנית בית הלל. בו ביום התקצבו מחדש כל חכמי ישראל במעמד אחד, והיה אותו היום כהמשך יום הקבוץ הכללי בבית חנניה בן חזקיה לפנים. אך כי הפעם רבו בית הלל, ולא היתה הלכה שהיתה תלויה ולא פרושה. ואז בקהל כל חכמי ישראל יצאה הבת קול שהלכה כבית הלל בכל מקום, ומני אז חזרו גם אלו שהתנהגו עד כה כדעתם הפרטית להורות ולנהוג כהכרעת הרוב

ספר יסוד המשנה ועריכתה (של ר' ראובן מרגליות) עמ' יד-טו

- In what way was this special moment in the history of the TSBP a continuation of the 'convocation' in the attic of Chanania ben Chizkiah (see earlier shiur)?
- What is the critical difference between the two events?

30. אר"ש בן עזאי מקובל אני מפי ע"ב זקן ביום שהושיבו את ר"א ב"ע בישיבה ששיר השירים וקהלת מטמאים את הידים

משנה מסכת ידים פרק ג משנה ה

F] CHAIN OF MESORA - EZRA TO THE MISHNA**I ANSHEI KENESSET HAGEDOLA****c. 370-312 BCE**

Ezra and the Great Sanhedrin of 120

- Tanach is closed
- 2nd Temple constructed
- Purim story - 353 BCE

II GREEK ERA**312-35 BCE**

Shimon Hatzadik
Antigonus of Socho

5 Generations of Zugot - Pairs:-
Yose b. Yoezer & Yose b. Yochanan
Yehoshu b. Perachiya & Nittai Haarbali
Yehuda b. Tabbi & Shimon b. Shetach
Shemaya & Avtalyon

Hillel & Shammai

- meets Alexander the Great in 312 BCE
- Septuagint - translation of Tanach into Greek: 245 BCE
- Emergence of Sadduces
- Chanukah Story and Chasmonean Dynasty - 138 BCE
- Reign of Alexander Yannai and Shlomtzion Hamalka
- Jewish Civil War between Hyrcanus and Aristobulus
- Romans conquer Jerusalem under Pompey - 63 BCE
- King Herod - 35 BCE

III TANNAIM**35 BCE - 200 CE****1st Generation (c.50CE)**

- Beit Hillel and Beit Shammai
- Raban Gamliel the Elder
- Yonatan b. Uziel - *Targum Yonatan*
- R. Yochanan B. Zakkai - Destruction of Temple - 68 CE

2nd Generation (c.90 CE)

- Raban Gamliel - Yavneh
- R. Eliezer (ben Hurkenos) - Lod
- R. Yehoshua (ben Chanania) - Peki'in
- R. Elazar ben Azaria

3rd Generation (c.130 CE)

- R. Akiva [Bar Kochba 135 CE]
- R' Tarfon
- R. Yishmael
- Unkelos - *Targum Unkelos*

4th Generation (c.170 CE)

- R. Meir
- R. Shimon (bar Yochai) - *Zohar*
- R. Yosei (ben Chalafta)
- R. Yehuda (bar Ilaiy)

5th Generation (c. 200 CE)

- R. Yehudah Hanasi - *Mishna*

Who's Who

Rashi	France, 11C
Rambam	Spain, 12C
Sefer Yuchsin	R' Abraham Zacuto - Spain/Portugal 15/16C
Margoliot HaYam	R' Reuven Margoliot - Jerusalem, 20C

R' Reuven Margoliot